

Vedlegg 4 til referatet fra distriktskonferansen

Notat fra Gerd Kristiansens foredrag

Kristiansen takket innledningsvis for invitasjonen og gratulerte ERK, en klubb med 30 medlemmer, med et imponerende arrangement. Hun viste så til at Sørmarka hadde en spesiell plass i arbeiderbevegelsens hjerter.

Fordi hun hadde kommet tidlig, hadde hun også fått anledning til å høre representanten fra Spekters sitt foredrag – noe hun gjerne ville ha kunnet kommentere i en debatt. Hun var spesielt opptatt av den ensidige framstillingen av hvordan pensjonsytelsene kunne finansieres.

Hun mente at det som for Rotary fantes mange forestillinger om hva Landsorganisasjonen var. Los viktigste oppgave var å ivareta medlemmenes interesser primært i arbeidslivet, men også i samfunnslivet for øvrig.

LO er en hovedorganisasjon med 25 forbund og 913 medlemmer (via forbundene). Det er også en viktig arbeidsplass for 250 ansatte. Organisasjonen har også store eierinteresser for å sikre medlemmene og oppfylle sine formål. LO driver eget kompetansesenter (Sørmarka), har egen folkehøgskole i Ringsaker, og driver Norsk Folkehjelp og studieorganisasjonen AOF hvor mange medlemmer får sin utdanning.

LO er en stolt representant for en arbeiderbevegelse som har formet Norge. Einar Gerhardsen ble en gang spurt om arbeiderbevegelsens viktigste bidrag til samfunnsutviklingen. Til det svarte han: «Det er at arbeidsfolk ikke lenger behøver å stå med lua i handa inne på sjefens kontor.» Men som dere har invitert meg hit for å prate om i dag: Vi kan ikke ta for gitt det vi har. Verken i arbeidslivet eller næringslivet.

Vi lever i en verden der endringene kommer fortere enn noen gang. Det krever virkelig sin kvinne, å henge med i svingene. Og for å skjønne hvordan vi skal henge med, må vi også skjønne den norske modellen.

Det er mange grunner til å være bekymret, - jeg vil særlig nevne tre utfordringer vi står overfor:

For det første: Organisasjonsgraden er synkende. LO blir stadig større. Det gir oss en fantastisk kraft, vår stemme kan ikke ignoreres. Problemet er at antallet arbeidstakere øker raskere enn LOs medlemstall. Særlig innenfor servicesektoren, der mange unge jobber, står det dårlig til.

For det andre: Stadig flere arbeidstakere er i ferd med å få en løsere tilknytning til arbeidslivet. Vi er vitne til en ganske rivende utvikling i mange bransjer, fra en situasjon der det vanlige var en fast stilling hos én arbeidsgiver, til en situasjon der ganske store grupper av arbeidstakere ikke har denne tryggheten.

- det handler blant annet om *innleie*, der man ansettes i et selskap som ikke driver annen virksomhet enn å leie ut medarbeidere.
- Det handler om at vi nå ser en økende andel midlertidig ansatte – det er jo en villet og vedtatt politikk fra politisk hold.

- Og det handler ofte om det vi kaller «kontraktørvirksomhet» på fint. Altså at medarbeiderne tvinges til å registrere seg som enkeltmannsforetak, som så selger tjenestene sine til arbeidsgiver.

Det er jo dette som er tilfellet med Uber og mange andre selskaper om opererer innenfor det som kalles «delingsøkonomien»! Det er Uber som setter prisen og rammene. Sjåførene er i praksis bundet til ett selskap. Men Uber unndrar seg arbeidsgiveransvar, og sjåførene er helt uten mulighet til å forhandle betingelsene.

Det er ingenting nytt i dette – selv om det organiseres via en app. Det er ganske så gammel-dags.

For det tredje: Sosial dumping og uryddige forhold utfordrer det organiserte arbeidslivet. Dette henger sammen med de to første tingene jeg nevnte.

Vi ser gjerne en direkte sammenheng mellom faste, trygge jobber og organisasjonsgraden i arbeidslivet. De sektorene og yrkene der folk tradisjonelt har vært et belt liv på den samme arbeidsplassen, der faste og trygge ansettelser er lovedregelen, lykkes vi med å organisere de aller fleste. I privat sektor har det gjerne handlet om industrien. I offentlig sektor har det handlet om pleie, omsorg og administrasjon.

I andre bransjer med større gjennomtrekk er det vanskeligere. Men nå ser vi de samme oppløsningstendensene også i sektorer som tradisjonelt har vært preget av høy organisasjonsgrad og trygge, faste jobber.

Pleie- og omsorgssektoren leier inn folk gjennom byråer som ikke betaler lønn mellom oppdrag. Industrien gjør det samme. På den maten forsøker man å kutte kostnader og skaffe seg større landingsrom og mer fleksibilitet. Men mer fleksibilitet for arbeidsgiverne kommer med en pris – og den prisen er det de ansatte som betaler. Det skjer i form av økt utrygghet, mindre innflytelse over egen hverdag, dårligere lønns- og pensjonsvilkår og så videre og så videre.

Og det synes kanskje mange eiere er helt OK. Men de glemmer at det også kommer med en pris for dem. For konsekvensen – dersom det som nå tross alt er et begrenset problem blir hovedinnretningen på norsk arbeidsliv – er at vi river ned det vi gjerne kaller «den norske modellen».

Det er en samfunnsmodell som ikke bare har sikret rettferdig fordeling, like muligheter og et solid sikkerhetsnett. Den har også gjort Norge til ett av de beste landene å drive business i, med produktive og kompetente arbeidstakere.

Jeg vil prøve å legge et internasjonalt perspektiv på situasjonen her hjemme.

Om litt over tre måneder går amerikanerne til stemmeurnene for å velge ny president. Hvem de velger vil få store konsekvenser for dem for oss – for hele verden.

USA i dag er et fremragende eksempel på hvilke konsekvenser det får når store befolkningsgrupper ikke får del i økt velstand og økt vekst. Tross økonomisk vekst har den amerikanske arbeiderklassen hatt reallønnsnedgang nesten sammenhengende siden tidlig på 70-tallet, og mange må ha to eller tre jobber for å overleve.

Fagbevegelsen knuses av stadig nye delstatslover og sliter skikkelig. Mange amerikanere opplever konkurranse om jobbene – enten det er fra legale eller illegale innvandrere, eller ved at jobbene blir flyttet til Mexico, Kina eller andre steder. Det skaper gnisninger som legger grunnlaget for mye av det Donald Trump er representant for.

For mange av disse amerikanerne blir innvandrerne skyteskiver.

På samme måte er det lett å forstå fortvilelsen til britiske arbeidere som opplever at jobbene forsvinner til tilreisende polakker og litauere. Som ikke føler at de får ta del i velstandsutviklingen. Og som stemmer for å gå ut av EU og stenge grensene.

Merk dere debatten her hjemme «fri flyt av arbeidskraft».

Det handler om egeninteresse – og interessekamp skal man ikke blåse av.

Men det ligger også en lærdom her om forskjellen på den angloamerikanske og den nordiske modellen. For sannheten er den, kjære venner, at amerikanerne ikke hadde opplevd større rikdom om de hadde fått beholde jobbene sine i bilindustrien i Detroit. Det harde faktum var at amerikanerne var kommet til et nivå på sin velstandsutvikling der de ikke kunne konkurrere med Kina, Sør-Korea eller Japan om å produsere biler.

Ikke uten å konkurrere på lønn. De måtte produsere noe annet. Og på det punktet har amerikanske politikere, amerikanske bedriftseiere, amerikanske nasjonale strateger feilet. Man laget seg et samfunn der utdanning ikke var for alle, med et sterkt hierarkisk arbeidsliv, med svakt arbeidervern, med store økonomiske forskjeller og med en svak velferdsstat. Denne ekstremt liberale politikken gravde USAs grav.

I Norge har vi gjort det helt annerledes. Hvis en norsk virksomhet flytter produksjonen til Østen, da sturer de ansatte en dag eller to, så retter de ryggen igjen.

- Fordi de vet at vi i nesten hele etterkrigstiden har lyktes i å opprettholde full sysselsetting.
- Fordi de vet at staten tar ansvar for dagpenger under ledighet og permittering.
- Fordi de vet at en aktiv næringspolitikk kan bidra til å skape nye, bedre arbeidsplasser som har morgendagen foran seg.
- Hvis man har ambisjoner om å gå inn i framtida med en større kake å dele på enn den vi hadde i gar, da må vi erkjenne at det vi skal produsere i morgen er noe annet og mer avansert enn det vi produserer i dag

Norge har nøkkelen til det vært å skape en arbeidsstyrke som består av godt skolerte, tilpassningsdyktige medarbeidere som utvikler og forbedrer produktene i samarbeid – uten en streng sjef som står over dem og kjefter.

Da må vi ha lik rett til utdanning – også etter- og videreutdanning. Jeg er helt enig med prorektor på Ås om at være ungdommer må få så mye kunnskap som mulig. Men vi må ikke utvikle et samfunn med bare høvdinger.

Da må vi ha et godt partssamarbeid på arbeidsplassene. Da må folk ha trygge og gode jobber der de får utvikle seg, og som de ikke må frykte å få sparken fra rundt neste sving.

Og noe av det som bekymrer meg aller mest nå, er at vi har en regjering som ikke skjønner hva den norske modellen handler om.

La meg illustrere det:

Vi har nå en krise i oljerelaterte næringer på Sør- og Vestlandet. Det handler først og fremst om lav oljepris. Så sier regjeringa at det ikke er så mye å bekymre seg over, fordi vi nå skal gjennom en omstilling – det kalles gjerne «det grønne skiftet».

Og det er bra med omstilling. Omstilling er vi for! Særlig grønn omstilling.

Men hvordan er det egentlig slik omstilling foregår?

De som sitter i posisjon ser ut til å tro at omstilling skjer når en eller annen glup fyr – en gründer – får en god ide. En Petter Smart som tar på seg tenkehatten sin. Så har man funnet den teknologiske løsningen på klimaproblemet eller noe annet.

Men det er jo ikke sant.

Jeg vil bruke Elon Musk som eksempel.

Men for å være helt ærlig: Det Elon Musk gjorde riktig, var å være på rett sted til rett tid da han lanserte PayPal-systemet som gjorde ham til milliardær. Og når du først har milliarder, da er det en lett sak å sette ingeniørene i gang med å lage elbiler.

For all del – Elon Musk har visst å treffe planken. Han er ingen dumming. Tvert imot.

Men det er altså den samlede kunnskapen til de ingeniørene han har ansatt som står for produktutviklingen. Det er nemlig sånn, dere, at det aller meste av innovasjon og nyskaping skjer innenfor eksisterende bedrifter. Så når regjeringa nå lar den ene høyteknologiske bedriften etter den andre gå over ende, da er det ikke sånn at vi bare kan smile og si at vi er ett skritt nærmere fornybarsamfunnet.

For sannheten er at fornybarsamfunnet rykker lengre og lengre unna med en slik politikk. Sannheten er at på samme måte som skipsbyggingsindustrien la grunnlaget for oljeeventyret, er det oljeindustrien som skal legge grunnlaget for ny satsning på fornybare energikilder.

Men da må vi ikke kvitte oss med industrien vår underveis. Da må vi sørge for å opprettholde kompetansemiljøene i den enkelte bedrift – og samtidig stimulere til teknologiutvikling og nye løsninger. Det er bra for klimaet og miljøet. Det er ra for landet vårt.

Når jeg er utfordret til å si noen ord om norsk arbeidsliv og utfordringer vi står overfor, må jeg si litt mer om den politiske situasjonen vi opplever.

Jeg møter en del folk som kjører den typiske «Har det noe å si da? - det er det samme hvem som styrer?»

La meg sla det fast en gang for alle: Det har VIRKELIG noe å si hvem som styrer.

Det er kanskje ikke så lett å se til å begynne med. Det kan best forklares med to skip som drar fra kai samtidig, og det ene svinger til venstre og det andre til høyre – da er ikke avstanden så stor den første tiden. Men etter hvert blir forskjellene større. Og man ender opp på HELT ulike steder. I en helt annen verden. I et helt annet samfunn!

Målet er å få gjort endringer i landet vårt som er så store og griper så dypt at de ikke kan gjøres om igjen – det sier regjeringsmedlemmer rett ut. Det skal ikke være angrefrist på høyrepolitikk!

For oss er dette en kamp. Vi vet at nøkkelen til suksess er å skape et sterkt arbeidsliv for *alle* som danner et fundament for hele velferden vår. Et fundament som er så bredt at ingen faller utenfor. SSB meldte i går at situasjonen på arbeidsmarkedet stabiliserer seg. Men problemet er at ledigheten er på et stabilt altfor HØYT nivå.

Vi har nå over 135 000 i dette landet, det er sløsing med samfunnets ressurser!

Så sier regjeringa at det ikke er så mye å bekymre seg over, fordi vi nå skal gjennom en omstilling. Og det er jo bra med omstilling. Om stilling er vi for! Men det er jo ikke omstilling å gå fra jobb til ledighet. Det kaller vi arbeidsledighet!

Jeg vet at Rotary-bevegelsen alltid har hatt et stort hjerte. Derfor vil jeg avslutte med et lite politisk hjertesukk. Landet vårt er også i en stygg motbakke når det gjelder antall fattige. Folk som virkelig faller utenfor. Antall familier som mottar sosialhjelp øker. Det samme gjør antall barn som lever på sosialhjelp. For oss i fagbevegelsen er ikke dette greit. Vi må klare å sørge for at forskjellene i samfunnet vårt ikke blir for store. Jeg håper dere støtter oss i dette.

Tusen takk for at jeg fikk besøke dere. Jeg håper jeg har gitt dere litt pulsen på hva som skjer i min organisasjon, i norsk politikk og utfordringer for vanlige arbeidsfolk i dette landet!

Vi har mye å gripe fatt i fremover. Likevel har jeg trua. I forrige uke ble LO hovedsponsor for det norske hopplandslaget. Så nå kan jeg med trygget si at vi skal hoppe i det?